

educational life. The important role of the activity of the Ukrainian community in the region for saving the national identity is shown.

Keywords: the Rusyns, the Ukrainians, Croatia, Slavonski Brod, regional community, manifestations.

Нагирный Н. З., кандидат исторических наук, доцент, доцент кафедры общезаконоomicеских и гуманитарных наук, Нововольнский факультет Тернопольского национального экономического университета (Украина, Нововольнск), nykola76@hotmail.com

Деятельность украинской общины Славонского Брода (Хорватия) в конце XX века

Проанализированы особенности сохранения национальной идентичности украинской диаспорой на примере хорватских украинцев. Описано общее состояние изучения данного вопроса, подчеркнуто почти полное отсутствие научных исследований по этой теме. На основании описания, анализа и сравнения исследован характер, методы и масштабы деятельности украинской диаспоры Восточной Славонии. Рассмотрена история зарождения и развития русинско-украинского сообщества в Хорватии и Славонском Броде как регионального центра в частности. Освещены различные проявления культурной деятельности тамошней диаспоры – манифестации, вечерники, работа кружков и секций, конференции, издательское дело, “круглые столы” и т.д. Акцентировано внимание на условиях деятельности хорватских русинов и украинцев во время хорватско-сербской войны, которая существенно повлияла на их жизнь. Охарактеризованы внешний аспект активностей местного общества, его связи с Украиной и странами, где проживает русинско-украинская диаспора, показаны формы и активность этих контактов. Подчеркнуто проблему постоянной нехватки средств для эффективной деятельности общества, что, впрочем, не помешало организовать активную культурно-просветительскую жизнь. Показано большое значение деятельности украинской общины региона в деле сохранения собственной национальной идентичности.

Ключевые слова: русины, украинцы, Хорватия, Славонский Брод, региональное общество, манифестации.

* * *

УДК 94(479.24)

Оруджлу М.
кандидат исторических наук, Институт Археологии
и Этнографии Академии Наук Азербайджана
(Азербайджан, Баку), rus_rahimli@yahoo.com

ИСТОРИЧЕСКИЕ ФАКТЫ ПО ПРОБЛЕМЕ НАГОРНОГО ГАРАБАХА

Статья посвящена одной из актуальных проблем сегодняшнего дня. Освещаются исторические факты по переселению армян в Гарабах, обосновывается историческая принадлежность Гарабаха Азербайджану и причины заселения армянами этого региона. Автор широко анализирует процессы, происходившие в различные исторические периоды в Гарабахе, и исследует исторические корни этнических изменений в этом регионе. Особенно всесторонне анализируются негативные последствия для Азербайджана в результате предоставления в советский период автономии армянам Нагорного Гарабаха.

Ключевые слова: Нагорный Гарабах, Азербайджан, конфликт.

(статья друкується мовою оригіналу)

По поводу исторических корней проблемы Нагорного Гарабаха, этнического состава данного региона в разные периоды истории, выдвигаются различные противоречивые версии.

При этом, некоторые армянские историки, фальсифицируя историческую правду до невероятной степени, представляют Нагорный Гарабах как одну из исторических областей Армении, выдвигают версии иллюзионного характера. Бред З. Балаяна, о том, что в начале XIX века армяне составляли в Гарабахе 98%, а в 1913 году 96% населения, является кульминацией сфальсифицированных версий. А в чем состоит объективная истина? На самом деле, истина о приходе армян переселившихся на наши территории в позднее время, в достаточной степени отражена как и в исторических материалах, научных исследованиях, так и в археологических материалах. Немало подтверждений этому имеется и в произведениях русских историков.

Являющийся ныне объектов больших споров и конфликтов Гарабах – азербайджанское ханство, вошло в состав России Курекчайским договором подписанным 14 мая 1805 года между Гарабахским правителем Ибрагим –ханом и главнокомандующим войсками Российской империи генералом Цициановым. Во второй статье Курекчайского договора была указана гарантия императора по сохранению целостности ханства для Гарабахского хана и его наследников [1, с. 702–705]. Однако спустя некоторое время, в 1822 году царское правительство нарушив этот пункт, ликвидировало Гарабахское ханство как политическую единицу, превратив его в провинцию империи. Несмотря на это, царское правительство, представившее Ибрагим–хану и его наследникам “гарантию императора по сохранению целостности ханства”, с точки зрения государственного управления и как исключительно мусульманскую провинцию не отделило Гарабахское ханство от других провинций Азербайджана в плане административно-территориального управления. Даже занимавшему проармянскую позицию царскому правительству приходилось считаться с неопровержимыми фактами что Гарабах населен мусульманами. Поскольку в 1805 году, при присоединении Гарабского ханства к России лишь 1/5 его населения составляли армяне.

В центре проводимой царизмом колониальной политики на Кавказе в начале XIX века находилось переселение армян с территорий Турции и Ирана на Кавказ, в особенности в Западный Азербайджан. Именно в 1804–1813 и 1826–1828 годах в ходе и после Русско–Иранских войн из Ирана и Южного Азербайджана началось массовое переселение армян на Южный Кавказ, и в результате размещение их тут и в том числе в Гарабахе, численность армян из года в год начала увеличиваться. В 1826–1828 годах в ходе Русско–Иранской войны с территории Ирана и юга Азербайджана на Южный Кавказ, в том числе в Гарабах, было переселено 18 тысяч семей армян [2, с. 393]. После завершения вышеупомянутых войн, согласно условиям заключенного между Россией и Ираном Туркменчайского мирного договора, армянам позволялось беспрепятственно переселяться с территории Ирана. Этот акт на самом деле предоставил армянам широкие возможности для массового переселения из Ирана на Южный Кавказ, в том числе в Гарабах. В связи с основной целью преследуемой царским правительством в вопросе переселения армян на Южный Кавказ, включая Гарабах, и в связи с влиянием, оказанным этим переселением на демографическую ситуацию на Кавказе Н. Шавров писал: “Мы начали проводить имперскую политику в Закавказье не с переселения русского населения, а с расселения иных народов... С 1828–го до 1830–го года мы переселили более 40 тысяч армян из Ирана и более 84 тысяч из Турции и расселили их на лучших казенных территориях Елизаветпольской и Иреванской губерний, где армянское население составляло меньшинство. Для поселения им выделено более 200 тысяч десятин казенных земель, а также для них были куплены земли у мусульман–землевладельцев на сумму более 2 млн. манат. Нагорная часть Елизаветпольской губернии (имеется в виду Нагорная часть Гарабаха) и берег озера Гейче (Севан) были заселены переселенными армянами... Общее число переселенных и тех, кто переселился неофициально,

превысило 200 тысяч”. “В результате этих переселений в начале XX столетия из 1,3 миллиона армян проживающих в Закавказье более миллиона не являлись “коренным населением региона” а были переселены нами” [3, с. 59–61].

В связи с этим русский ученый–историк В. Величко писал: “Паскевич был послан в Иран, к полковнику Лазареву с тем, чтобы пригласить около 40 тысяч армян в Закавказье. В этом участвовал также патриарх Эчмиадзина. Так, он дал указание о переселении армянских священников из Ирана. Согласно, Адрианопольскому соглашению, более 100 тысяч армян было переселено из Турции. Архиепископ из Эрзерума по имени Карапет привел около 70 тысяч армян. После этого переселение армян из мусульманских стран в Россию приняло непрерывный характер, и в последние годы приобрело даже массовый характер” [4, с. 81].

Другой русский ученый С. Глинка по поводу переселения армян писал: “9–го марта 1828 года последняя русская армия покинула Тебриз... По Туркменчайскому договору армяне из различных деревень стали двигаться в сторону Карабаха... Лазарев задерживающий князя Аргутински–Долгорукого в Тебризе для переселения армян, в сопровождении нескольких чиновников отправился к армянам ждущим его в нетерпении в Мараге” [5, с. 48–49]. Автор идеи переселения армян С. Грибоедов по поводу переселения армян писал: “Проблема преодоления страха возникшего среди мусульман из-за боязни, что армяне станут вечными хозяевами территорий, на которые они однажды были допущены и проблема их заверения в недолговечности тяжелой ситуации в которой они оказались была нами... многократно взвешена” [6, с. 314].

Таким образом, на территории бывшего Иреванского ханства в созданной “Армянской провинции, если в 1828 году удельный вес азербайджанских турков составлял 73,8%, то в 1834–1835 гг. эта цифра опустилась до 46,2%” [7, с. 20].

В конце 80–х годов XIX века в результате массовых переселений в Шушинском уезде, который включал нынешнюю территорию Нагорного Карабаха, численность армян уже составляла 58% всего населения [9, с. 48–61]. Даже после продолжающихся потом массовых переселений армяне составляли только 79% населения Нагорно–Карабахской Автономной Области (НКАО) [10, с. 6–7].

Несмотря на демографические изменения, постепенно происходящие в Карабахе по указанным причинам, до 1840–го года территория бывшего ханства официально называлась “Карабахская область”, рассматривалась как мусульманская провинция и вместе с другими территориями Азербайджана управлялась со стороны начальника военного округа “Закавказские мусульманские страны”. Резиденция этого начальника также располагалась в Карабахе, в городе Шуша.

После реформы 1840–го года Шушинский уезд был создан на территории Карабахской провинции. Но и эта административная территория не вошла ни в Грузинско–Имеретскую губернию, ни в Иреванскую губернию, созданную несколько позже, а вошла в состав Каспийской области объединяющую территорию Северного Азербайджана. С 1868–го года уезд Шуша был передан Елизаветпольской (Гянджинской) губернии. Эта губер-

ния наряду с Бакинской губернией, объединяла в себе территории Северного Азербайджана. В 1917–м году, в период временного правительства, Шушинский уезд вошел в состав Елизаветпольской губернии, подчиняющейся Специальному Закавказскому Комитету, а в 1918–1920–х годах в составе Азербайджанской Демократической Республики был включен в Гянджинскую губернию [11, с. 276].

Таким образом, даже переселение армян и другие факторы, проводимые в жизнь согласно имперской политике царизма, неопровержимо доказывают тот факт, что Карабах является территорией Азербайджана. Но, несмотря на это, армяне, переселенные на Азербайджанские территории, всегда старались завладеть этими территориями и в различные периоды создавали серьезные проблемы для азербайджанского народа. Для достижения своих грязных целей армяне пролили кровь тысяч ни в чем неповинных людей, опустошили города и села.

В связи с осуществлением гарабахскими армянами при поддержке Армении, планомерной политики геноцида и расширение кампании по целенаправленному уничтожению мирного населения в 1918–1920 годы, в период Азербайджанской Демократической Республики – проблема Гарабаха находилась в центре особого внимания. Так, после провозглашения независимости Азербайджана одними из важных вопросов, вставших перед Национальным правительством стали урегулирование пограничных споров и конфликтов с соседними странами, обеспечение территориальной целостности Азербайджана.

Самым важным из мер принятых правительством АДР по восстановлению власти в юго–западных провинциях Азербайджана было учреждение Гарабахского генерал–губернаторства охватывающее Шушинский, Джаванширский, Джебраилский и Зангезурский уезды.

Так правительство АДР на своих исторических заседаниях 15 и 19 января 1919 года приняло решение об образовании Гарабахского генерал–губернаторства, и назначении Хосрова бей Султанова генерал–губернатором с выдачей на первоначальные расходы 5 млн. манатов [14, л. 10].

Несмотря на протесты армян, новый генерал–губернатор Шатолворт, в своем заявлении, сделанном 3 апреля 1919 года, признал назначение Хосрова бей Султанова генерал–губернатором и настоятельно потребовал покинуть регион вооруженных отрядов Андраника проводивших беспощадный геноцид против азербайджанского населения [15, л. 66]. С другой стороны, в результате успешных операций проведенных правительством Азербайджана был положен конец осуществляемым армянами этническими чисткам в регионе. Армянское население Гарабаха на VII съезде состоявшемся в августе 1919 года приняло акт о признании правительства АДР [16, л. 1–2].

После аннексии 28 апреля 1920 года Россией Азербайджана начались новые трагические дни Гарабаха. Так, занимавшие руководящие посты после советизации Азербайджана русские, армяне и полностью поддерживающие их азербайджанские коммунисты во всех вопросах спорных территорий, в том числе и в вопросе Гарабаха не проявили твердой воли и национальной позиции. Коммунисты Азербайджана полностью подарив

Арменії древню територію Азербайджана – Зангезур, при цьому сприяли тому що, заклали основи для серйозної проблеми в питанні Гарабаху для майбутніх поколінь. Відношення керівництва Азербайджанської компартії до питання Нагорного Гарабаху було відкрито продемонстровано Декларацією Революційного Комітету Азербайджана. В Декларації говорилося, що “прежніє межі між Армєнією і Азербайджаном об’являються анульованими, нагорної частини Гарабаху надається право на самоопреділення” [18]. Цей крок керівництва Азербайджанської компартії підтримав думку про необхідність надання автономії Нагорному Гарабаху і заклали основу для багатьох проблем по Гарабаху в майбутньому.

Після неодноразових обговорень питання Нагорного Гарабаху, 7 липня 1923 року Центральний Виконавчий Комітет Азербайджана (ЦВК) видав Декрет “Про утворення Нагорно Гарабахської Автономної області”. В Декреті говорилося: “Утворити з армянонаселеної частини Нагорного Гарабаху автономну область в складі Азербайджанської ССР, з центром населеною пунктом Ханкенди” [21, с. 384–385]. Через деякий час 18 вересня 1923 року рішенням обласного Комітету АКП назва Ханкенди була перейменована в честь одного з 26 бакинських комісарів Степана Шаумяна – Степанакерт [22, л. 6–8]. В серпні 1923 року був проведений референдум по питанню утворення Нагорно Гарабахської автономної області. В листопаді 1923 року був проведений перший учасницький з’їзд Рад Нагорно Гарабахської Автономної області.

Таким чином проблема Нагорного Гарабаху була вирішена на користь армянського сепаратизму. Однак ніхто не згадав про надання автономії прав для компактно проживаючих в сусідній Армєнії десятків тисяч азербайджанців. Навпаки, в 1948–1953 роках і в кінці 80-х років десятки тисяч проживавших в Армєнії азербайджанців піддалися масовій депортації. В кінці 80-х років на території СРСР з’явився найбільш гострий конфлікт – проблема Нагорного Гарабаху. Так, Армєнія приступила до дій по відмові від приєднання неотчужденої частини Азербайджана Нагорного Гарабаху. 1 грудня 1989 року армянами був захоплений останній азербайджанонаселений пункт Нагорного Гарабаху. Окуповував 8 травня 1992 року місто Шушу армяне встановили свій контроль над всім Верхнім Гарабахом. 17 травня 1992 року був захоплений Лачин. С окупацією Армєнією розташованих поза Нагорного Гарабаху районів Кельбаджар, Лачин, Агdam, Фізулі, Джабраїл, Губадлі і Зангілан Азербайджан втратив 20% своєї території, 1 млн. людей стали вимушеними переселенцями і біженцями на своїй території.

Список использованных источников

1. Акты собранные Кавказской Археологической Комиссией / под ред. А. Берзе. – Тифлис, 1868. – Т. II. – документ 1436.
2. МИГБОК. – Т. VII. – Ч. I.
3. Шаров Н. Н. Новая угроза русскому делу в Закавказье. – СПб., 1911.
4. Величко В. Л. Кавказ. Русское дело и междоусобицы. – Баку : Элм, 1990.
5. Глинка С. Описание переселения армян Азербайджанских в пределы России. – Баку : Элм, 1990.

6. Грибоедов А. С. Записка о переселении армян из Персии в нашей области. – Москва, 1971. – Т. II.
7. Грузия МДТА. – Ф. 2. – Сп. 1. – Д. 3859.
8. Кавказский календарь Российской империи 1897, LXIII–Елизаветская губерния. – СПб., 1904.
9. Кавказский календарь на 1896, V отд.
10. Событие вокруг НКАО в кривом зеркале фальсификаторов (сборник материалов). – Баку, 1989.
11. Источники по истории Азербайджана. – Баку, 1989.
12. Азербайджан. – 1918, 7 ноября.
13. ДААР. – Ф. 894. – Сп. 10. – Д. 37.
14. ДААР. – Ф. 970. – Сп. 1. – Д. 247.
15. Там же. – Д. 66.
16. Там же. – Д. 90.
17. Нариманов Н. К истории нашей революции на окраинах. Письмо И. В. Сталину. – Баку, 1992.
18. Коммунист. – 1920, 2 декабря.
19. К истории образования Нагорно–Карабахской Автономной области Азербайджанской ССР. Документы и материалы. – Баку, 1989.
20. ДАСПИХАР. – Ф. 1. – Сп. 74. – Д. 123.
21. Собрание узаконений и распоряжений рабоче–крестьянского правительства Азербайджанской ССР за 1923 г. – Баку, 1923.
22. ДАСПИХАР. – Ф. 89. – Сп. 1. – Д. 5.

References

1. Akty sobrannye Kavkazskoj Arheograficheskoy Komissiej. Pod red. A. Berzhe. – Tiflis, 1868. – T. II. – dokument 1436.
2. MIGBOK. – T. VII. – Ch. I.
3. Sharov N. N. Novaya ugroza russkomu delu v Zakavkaz'e. – SPB., 1911.
4. Velichko V. L. Kavkaz. Russkoe delo i mezhduplemennye voprosy. – Baku : Jelm, 1990.
5. Glinka S. Opisanie pereselenie armjan Azerbajdzhanskih v predely Rossii. – Baku : Jelm, 1990.
6. Griboedov A. S. Zapiska o pereselenii armjan iz Persii v nashej oblasti. – Moskva, 1971. – T. II.
7. Gruzija MDTA. – F. 2. – Sp. 1. – D. 3859.
8. Kavkazskij kalendar' Rossijskoj imperii 1897, LXIII–Elizavetskaja gubernija. – SPB., 1904.
9. Kavkazskij kalendar' na 1896, V otd.
10. Sobytie vokrug NKAO v krivom zerkale fal'sifikatorov (sbornik materialov). – Baku, 1989.
11. Istochniki po istorii Azerbajdzhana. – Baku, 1989.
12. Azerbajdzhan. – 1918, 7 nojabrja.
13. DAAR. – F. 894. – Sp. 10. – D. 37.
14. DAAR. – F. 970. – Sp. 1. – D. 247.
15. Tam zhe. – D. 66.
16. Tam zhe. – D. 90.
17. Narimanov N. K istorii nashej revoljucii na okrainah. Pis'mo I. V. Stalinu. – Baku, 1992.
18. Kommunist. – 1920, 2 dekabrja.
19. K istorii obrazovanija Nagorno–Karabahskoj Avtonomnoj oblasti Azerbajdzhanskoj SSR. Dokumenty i materialy. – Baku, 1989.
20. DASPIHAR. – F. 1. – Sp. 74. – D. 123.
21. Sobranie uzakonenij i rasporjazhenij raboche–krest'janskogo pravitel'stva Azerbajdzhanskoj SSR za 1923 g. – Baku, 1923.
22. DASPIHAR. – F. 89. – Sp. 1. – D. 5.

Оруджлу М., кандидат історичних наук, Інститут Археології та Етнографії Академії Наук Азербайджану (Азербайджан, Баку), rus_rahimli@yahoo.com

Історичні факти з проблеми Нагорного Гарабаху

Стаття присвячена одній з актуальних проблем сьогодення. Висвітлюються історичні факти з переселення вірмен в Гарабах, обґрунтовується історична приналежність Гарабаху Азербайджану і причини заселення вірменами цього регіону. Автор широко аналізує процеси, що відбувалися в різні історичні періоди в Гарабахі, і досліджує історичні корені етнічних змін у цьому регіоні. Особливо всебічно аналізуються негативні наслідки для Азербайджану в результаті надання в радянський період автономії вірменам Нагорного Гарабаху.

Ключові слова: Нагорний Гарабах, Азербайджан, конфлікт.

Orujlu M., Ph.D. in History, Institute of Archaeology and Ethnography of the Academy of Sciences of Azerbaijan (Azerbaijan, Baku), rus_rahimli@yahoo.com

Historical facts on Nagorno Garabagh

Article Orujlu Maryam "Historical facts on Nagorno Garabagh" is dedicated to one of the pressing issues of the day segodnyashnenogo. The article highlights the historical facts of the resettlement of Armenians in Garabah, substantiated historical belonging Garabagh Azerbaijan and causes settling Armenians in the region. Copyright extensively analyzes the processes taking place in different historical periods in Karabakh, and explores the historical roots of ethnic changes in the region. Especially comprehensively analyzed the negative consequences for Azerbaijan as a result of granting autonomy in the Soviet period the Armenians of Nagorno Garabagh.

Keywords: Nagorno Garabah, Azerbaijan, conflict.

* * *

УДК94(4/9)“1939–1945”:341+355.2+327.3

Осмоловська О. Ю.
кандидат історичних наук,
доцент кафедри всесвітньої історії,
Національний педагогічний університет
імені М. П. Драгоманова
(Україна, Київ), uzpavl@voliacable.com,
Павлюченко В. Ю.
магістр кафедри всесвітньої історії,
Національний педагогічний університет
імені М. П. Драгоманова
(Україна, Київ), uzpavl@voliacable.com

ПРОБЛЕМА НЕЙТРАЛІТЕТУ ТА ПОЛІТИКИ ШВЕЙЦАРІЇ СТОСОВНО ІНТЕРНОВАНИХ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ У ПЕРІОД ДРУГОЇ СВІТОВОЇ ВІЙНИ

Досліджується проблема суперечливого характеру становища інтернованих та полонених військовослужбовців як складової частини гуманітарної політики Швейцарії у період Другої світової війни (1939–1945 рр.).

Ключові слова: Швейцарія, нейтралітет, інтерновані військовослужбовці, військовий полон, гуманітарна політика, Друга світова війна, табори для інтернованих.

Дослідження проблеми інтернування військовополонених часів Другої світової війни у вітчизняній історичній науці довгий час відбувалось досить непослідовно. На відміну від висвітлення нацистських злочинів щодо військовополонених, відомості про причетність до порушення міжнародного законодавства стосовно поводження з військовополоненими з боку нейтральних держав, а саме Швейцарії, у науковому обігу почали з'являтися не так давно – після опублікування у 2002 р. звіту групи експертів з Швейцарії, США, Ізраїлю, Великобританії, Польщі очолюваної швейцарським істориком Жаном-Франсуа Берж'є, яка розслідувала поведінку Швейцарії у Другій світовій війні. Багато з положень підсумкової доповіді комісії до сьогодні залишаються провокаційними та постійно потрапляють у центр дискусій не тільки в самій Швейцарії а і на міжнародних форумах.

Суспільна значимість об'єктивного аналізу проблем військового полону для кожної національної держави обумовлюється тим, що вони впливають на суспільний клімат країни, визначають завдання з'ясування долі тисяч утриманців концентраційних таборів. Дослідження цієї проблеми сприяє гармонізації міждержавних стосунків в Європі та світі цілому.

На думку автора, досвід подібних європейських досліджень може бути використаний у роботі такої установи як Український інститут національної пам'яті, одним із напрямів діяльності якого є об'єктивне, неупереджене

та всебічне висвітлення ролі Української держави у Другій світовій війні.

Дослідження проблем інтернованих військовополонених відбувається в контексті міжнародної співпраці щодо виявлення чисельності загиблих та інтернованих військовополонених, пошуку, встановлення та відновлення їх поховань. В Україні в цьому напрямі діє створена 2 серпня 1996 р. Державна міжвідомча комісія у справах увічнення пам'яті жертв війни та політичних репресій при Кабінеті Міністрів України.

Мета дослідження–вивчити проблему суперечливості швейцарської політики стосовно інтернованих військовослужбовців часів Другої світової війни.

Варто зазначити, що проблема нейтралітету та політики Швейцарії стосовно інтернованих військовослужбовців років Другої світової війни не достатньо висвітлена у науковій літературі, українська історіографія проблеми майже відсутня. Загалом можна виділити три групи дослідників, які вивчали окремі аспекти теми – це радянські, російські та безпосередньо швейцарські науковці. Серед радянських вчених провідне місце посідає Г. П. Драгунов, який у монографії “Швейцарія: історія и современность” [5] комплексно досліджує новітню історію Швейцарії. Важливою для аналізу соціально-політичного становища інтернованих військовослужбовців загалом, та радянських зокрема є його стаття “Советские военнопленные, интернированные в Швейцарии” [4]. Серед сучасних російських істориків авторитетним дослідником дипломатичних відносин між Росією і Швейцарією, а також безпосередньо історії Швейцарії є І. О. Петров. У його статті “Дипломатические отношения Россия–Швейцария: от разрыва к восстановлению” [8] висвітлені проблеми інтернування та військового полону періоду Другої світової війни, а також дискусії стосовно них, що проводились на вищих державних рівнях. Особливе місце в історіографії проблеми займають безпосередньо швейцарські вчені. У підсумковому звіті комісії Берж'є [6] містяться надзвичайно цінні відомості та висновки щодо внутрішньої та зовнішньої політики Швейцарії у період 1939–1945 рр.

Як зазначає юридичний словник, інтернування – примусове поміщення іноземців визначених категорій в якусь місцевість із забороною залишати її межі. Інтернування застосовують воюючі держави до військовополонених, нейтральні держави – до військовослужбовців воюючих держав. Інтернування допускається до військовополонених в інтересах безпеки тієї держави, у якій вони знаходяться у полоні, або з метою запобігання їх втечі. Женевська конвенція 27 липня 1929 р. в основному підтвердила вказане вище положення, приділивши особливу увагу інтернуванню і утриманню військовополонених в спеціальних таборах. Нейтральні держави не лише в праві, але і зобов'язані надавати інтернуванню на час війни війська воюючої держави, які перейшли під час відступу кордон. При цьому нейтральна держава, за відсутності будь-якої особливої домовленості з цього приводу, постачає інтернованих продовольством, одягом і надає їм допомогу, яку вимагає гуманність, з правом на отримання після підписання миру відшкодування збитків на інтернування [11].

Розглянемо більш детально деякі окремі положення цієї конвенції. У статті 9 розділу II описані умови, в яких мають утримуватись військовополонені: військо-